

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 87/2024-44

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED] a 2/ [REDACTED] zastúpených JUDr. Evou Hencovskou, advokátkou, Bajzova 2, Košice, proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove č. k. 4CoP/91/2023-511 z 2. novembra 2023 takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 4CoP/91/2023-511 z 2. novembra 2023 **boli porušené** základné práva sťažovateľov na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a ich práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Prešove č. k. 4CoP/91/2023-511 z 2. novembra 2023 **zrušuje** a **vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Prešove **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **530,86 eur** a tieto zaplatiť ich právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 22. decembra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práv na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“)

a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením o návrhu sťažovateľa 2 na návrat maloletého sťažovateľa 1 do miesta obvyklého pobytu v Španielsku. Uznesenie navrhujú zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu s tým, že im bude priznané finančné zadost'učinenie 5 000 eur.

II.

2. Sťažovateľ 1 je maloletý syn sťažovateľa 2, ktorý žil s jeho matkou. Rodičia maloletého sa ešte v roku 2006 odsťahovali do Barcelony, kde si kúpili aj byt. Matka s maloletým od jeho narodenia v októbri 2016 až do septembra 2019 žila na Slovensku, kedy sa v súvislosti s prácou otca spolu s maloletým presťahovala do Barcelony. Otec však znova začal pracovať na Slovensku. Matka sa spolu s maloletým 8. februára 2023 presťahovala do Košíc. Sťažovateľ 2 s tým nesúhlasil a 25. apríla 2023 podal návrh na navrátenie maloletého do Španielska. Tomuto návrhu mestský súd uznesením z 5. júna 2023 vyhovel, keď zistené skutočnosti posúdil podľa Haagskeho dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí (ďalej len „Haagsky dohovor“) a nariadenia Rady (ES) č. 2019/1111 z 25. júna 2019 o právomoci a uznávaní a výkone rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností a o medzinárodných únosoch detí (ďalej len „nariadenie“).

3. Mestský súd dospel k záveru, že krajinou obvyklého pobytu maloletého je Španielsko, kde sa maloletý podľa dohody oboch rodičov zdržiaval od septembra 2019 do februára 2023 a kde mal vytvorené sociálne väzby (škola, krúžky, kamaráti). Pre záver o obvyklom pobyte nepovažoval za rozhodné, že maloletý do septembra 2019 vyrastal na Slovensku, kde má väzby k rodine matky a rovnako ako jeho rodičia registrovaný trvalý pobyt. Okrem toho poukázal na motiváciu matky vrátiť sa na Slovensko, ktorá spočívala v nefunkčnosti jej vzťahu s otcom a tým, že jej ku koncu februára 2023 končila v Španielsku pracovná zmluva a ďalej mohla pracovať na Slovensku. Preto matka presťahovaním na Slovensko primárne riešila svoje partnerské a majetkové problémy bez ohľadu na najlepší záujem maloletého. Hoci k tomu prispel aj nekonštruktívny postoj otca, neospravedlňuje to rozhodnutie matky premiestniť maloletého z miesta jeho obvyklého pobytu.

4. Na návrh matky, aby súd zohľadnil názor maloletého s poukazom na čl. 13 Haagskeho dohovoru, mestský súd poukázal na vyjadrenie maloletého, ktorý preferuje žiť s matkou, no nezáleží mu, kde to bude. Z toho vyvodil, že pri návrate maloletého do Španielska matke nič nebráni v tom, aby aj naďalej bola v jeho blízkosti, keďže v Španielsku dlhodobo žila, ovláda jazyk, vlastní tam nehnuteľnosť a dokáže sa tam zamestnať. Mestský súd vylúčil použitie čl. 13 Haagskeho dohovoru, keďže nemožno dospieť k záveru, že by otec k maloletemu nevykonával opatrovnícke právo alebo súhlasil, či sa zmieril s premiestnením. Osobitne poukázal na to, že otec maloletého od septembra 2023 začína pracovať v Barcelone. Pri posudzovaní obsahu opatrovníckych práv mestský súd vychádzal z toho, že otec vykonával rodičovské práva spolu s matkou bez toho, aby to bolo upravené akýmkoľvek rozhodnutím, keďže s maloletým žil v spoločnej domácnosti, na ktorej sa ekonomicky podieľal a zároveň maloletého vozil do školy a na krúžky. Mestský súd nepovažoval za dôvodnú námietku matky o tom, že otec sa o maloletého sám nevie postarať, a preto maloletemu hrozí podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru ujma. Pritom vychádzal zo zistenia, že rodičia sa v starostlivosti o maloletého striedajú v týždňových intervaloch od marca 2023.

5. Proti tomu podala matka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd tak, že uznesenie mestského súdu zmenil a návrh otca zamietol. Krajský súd zdôraznil cieľ Haagskeho dohovoru, ktorým je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré sú neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované. Haagsky dohovor rovnako určuje aj pravidlá pre nevydanie dieťaťa, ktoré však musia byť interpretované reštriktívne. Krajský súd potvrdil, že sťažovateľ 1 mal obvyklý pobyt v Španielsku, no v rozpore s otcom v Španielsku vykonávaným opatrovníckym právom bol premiestnený matkou na Slovensko. Krajský súd síce uviedol, že boli splnené všetky podmienky podľa čl. 3 Haagskeho dohovoru, no zároveň bolo potrebné použiť aj čl. 13. Podľa krajského súdu sú situácie, keď nevhodné podmienky pre pobyt dieťaťa vytvára aj samotný rodič, ktorý návrat dieťaťa do svojej starostlivosti požaduje. Rovnako nie je možné rozhodnúť o navrátení dieťaťa, ak dieťa, ktorého rozumová a vôľová vyspelosť je na takej úrovni, že je schopné vytvoriť a prezentovať vlastný názor a je vhodné na jeho názor prihliadnúť, so svojím návratom do krajiny svojho pôvodného obvyklého pobytu nesúhlasí.

6. Podľa krajského súdu mal mestský súd preskúmať tvrdenie matky maloletého dieťaťa o možnosti vzniku psychickej ujmy, náležite to zohľadniť pri rozhodovaní a následne posúdiť adekvátnosť „*primeraných opatrení na ochranu*“ navrhnutých otcom. Konkrétne mal preskúmať skutočný stav a zohľadniť nielen kritérium obvyklého pobytu, ale aj sociálne pomery, najmä to, kto zabezpečuje výživu a výchovu dieťaťa, aké sú vzájomné citové väzby medzi dieťaťom a osobami, ktoré o neho zabezpečujú starostlivosť, prípadne vzťahy so širšou rodinou, vek dieťaťa a stupeň jeho vyspelosti alebo faktory psychologickkej povahy.

7. Podľa krajského súdu judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sa pri rodičovských únosoch detí prikláňa k názoru, že návrat dieťaťa nemá byť nariadený automaticky alebo mechanicky a najlepší záujem dieťaťa musí byť posudzovaný jednotlivo. Krajský súd z toho odvodil, že najlepší záujem dieťaťa je potrebné skúmať v širšom kontexte ako len vo vzťahu k posúdeniu, či nie sú dané okolnosti podľa čl. 13, resp. čl. 20 Haagskeho dohovoru, teda výnimky z povinnosti nariadiť návrat. Rozsah posudzovania najlepšieho záujmu dieťaťa a rozsah dokazovania nebol podľa krajského súdu v konaní a rozhodovaní mestského súdu zohľadnený. Krajský súd konkrétne vo vzťahu k tvrdeniu, že matka vlastní nehnuteľnosť, uviedol, že je len spoluvlastníčkou nehnuteľnosti so sťažovateľom 2, ktorý ju podľa jej tvrdení vystavoval psychickému nátlaku, takže záver mestského súdu, že jej návratu nič nebráni, bol neadekvátny skutkovým zisteniam. Rovnako tak nebolo zrejmé, akú by mala matka prácu, pričom nemala dostatočné úspory, čo si vyžaduje dlhšie časové obdobie na preklenutie. To by znamenalo aj stratu kontaktu dieťaťa s matkou a pre dieťa neznesiteľnú situáciu a psychickú ujmu, pričom otec nepreukázal nijaké primerané opatrenia na ich elimináciu.

8. Krajský súd vzal do úvahy aj osobnú starostlivosť o dieťa a priznanie sťažovateľa 2, že nemôže zabezpečiť osobnú starostlivosť vo večerných hodinách. Odmietol argument, že podobnej situácii mohla čeliť aj matka, keďže možnosti starostlivosti o dieťa na Slovensku a v Španielsku sú celkom odlišné. Pre krajský súd bolo rovnako nepochybné, že v útľom veku po narodení dieťaťa je najbližším rodinným prostredím dieťaťa to prostredie, v ktorom žije jeho matka. Krajský súd uzavrel, že obvyklý pobyt v Španielsku automaticky neznamená, že ide o najvhodnejšie prostredie pre dieťa, pričom zdôraznil jazykovú bariéru dieťaťa a možné odlúčenie od matky na niekoľko mesiacov z dôvodu jeho návratu do Španielska. K právu dieťaťa vyjadriť svoj názor krajský súd uviedol, že nie je obmedzené vekovou hranicou, pričom relevancia aktívnej účasti na konaní rastie

s vekom. Poukázal na opakované vyjadrenia maloletého, že chce zostať s matkou, pričom jej prítomnosť považoval za najdôležitejšiu bez ohľadu na to, či sú v Španielsku alebo na Slovensku. Mestský súd preto podľa krajského súdu nedostatočne vyhodnotil najlepší záujem maloletého a nevysporiadal sa s psychickou ujmom, ktorej by čelil pri návrate do Španielska bez matky.

III.

9. Podľa sťažovateľov sú závery krajského súdu zjavne neodôvodnené, arbitrárne a v rozpore s účelom a zmyslom Haagskeho dohovoru. Krajský súd nezohľadnil požiadavky aktuálnej judikatúry ESĽP, ako i požiadavky na dôslednú ochranu práv maloletých a na tomto základe formuloval ústavne neudržateľné závery. Sťažovatelia zdôraznili, že boli splnené podmienky podľa čl. 3 Haagskeho dohovoru a došlo k porušeniu opatrovníckeho práva sťažovateľa 2, keďže sťažovateľ 1 sa od septembra 2019 do februára 2023 zdržiaval v Španielsku, kde mal vytvorené sociálne väzby, ako aj na to, že sťažovateľ 2 neudelil súhlas s presťahovaním maloletého na Slovensko a že v čase pobytu maloletého sťažovateľa v Španielsku vykonával opatrovnícke právo. Podľa sťažovateľov namietané uznesenie založilo stav, pri ktorom hrozí, že maloletý bude úplne odlúčený od otca a že sa medzi nimi pretrhnú väzby. Krajský súd tak neposkytol žiadnu ochranu právam sťažovateľa ako otca. Odôvodnenie krajského súdu je podľa sťažovateľov nedostatočné, keďže absentuje vysvetlenie, prečo pokladal osobitné skutočnosti týkajúce sa matky za také, že ich je potrebné povýšiť nad záujem dieťaťa byť vychovávané oboma rodičmi a mať právo na rovnocenný kontakt aj s otcom. Nevysvetlil, ako vyhodnotil rozumovú a vôľovú vyspelosť dieťaťa, ktorú zohľadnil.

10. Krajský súd si podľa sťažovateľov vyložil najlepší záujem maloletého dieťaťa v rozpore s Haagskym dohovorom a neprímerane sa zaoberal podmienkami matky. Nepokladal za primárne, že matka bez súhlasu sťažovateľa 2 porušila jeho opatrovnícke právo a maloletého neoprávnene premiestnila na Slovensko, ale venoval sa podmienkam, ktoré nezakladajú výnimku nenariadenia navrátenia dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu. Sťažovatelia poukazujú na tri aspekty, ktorými krajský súd založil výnimku pre nenariadenie navrátenia maloletého. Konkrétne, že matka nemá zabezpečené bývanie, prácu a úspory pre život v Španielsku, ďalej že maloletý sa nachádza v prirodzenom prostredí matky a jej rodiny a napokon na vyjadrenie maloletého, že chce zostať s matkou. Podľa sťažovateľov tieto skutočnosti nemôžu byť kritériom pri posudzovaní navrátenia do krajiny obvyklého pobytu. Jediným dôvodom môže byť vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie. To však nebolo preukázané. Rovnako nebolo zrejmé, prečo rozhodnutie o nenavrátaní maloletého je v jeho záujme. Ani prípadný pobyt maloletého na Slovensku nezakladá dôvod na jeho nenavrátanie, keďže je potrebné vychádzať z podmienok pred neoprávneným vycestovaním matky na Slovensko.

11. Krajský súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že boli splnené podmienky pre použitie čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, čo v uznesení aj odôvodnil. Otázka najlepšieho záujmu sťažovateľa 1 je otázkou právnou, a tým, že okamžitý návrat do miesta obvyklého pobytu nevyhodnotil ako najlepší záujem dieťaťa, neznamená, že prekročil svoju právomoc. K obvyklému pobytu dieťaťa uviedol, že maloletý v Španielsku okrem sťažovateľa 2 nemá iné rodinné väzby, a nevyhnutne musel zohľadniť bezpečnosť prostredia pre maloletého vzhľadom na absenciu

prítomnosti matky a nemožnosť otca poskytnúť maloleťému starostlivosť počas večerov a víkendov. Ďalej uviedol, že pred premiestnením dieťaťa z pracovných dôvodov žil otec na Slovensku a opatrovnícke právo k dieťaťu reálne nevykonával, a preto nemohlo dôjsť k porušeniu jeho opatrovníckeho práva v čase odchodu matky na Slovensko. K námietke, že sa venoval situácii matky, a nie najlepšiemu záujmu dieťaťa, zdôraznil, že tak urobil so zreteľom na starostlivosť o maloleťého.

12. Matka maloleťého sťažovateľa k ústavnej sťažnosti uviedla, že z Haagskeho dohovoru nevyplýva, že najlepší záujem dieťaťa vyžaduje vždy návrat maloleťého. Haagsky dohovor najlepší záujem nedefinuje a súd ho v návratovom konaní posudzuje na základe individuálnych okolností. Zdôrazňuje prihliadnutie na názor maloleťého, ktorý sa opakovane vyjadril, že chce zostať s ňou na Slovensku a že sa bojí, že ho otec vezme do Španielska. Matka poukazuje na to, že je potrebné predchádzať oddeleniu maloleťého od jeho primárnej vzťahovej osoby, čo mu spôsobí psychickú traumu. Preto sa súd musel zaoberať aj jej možnosťami presťahovať sa a žiť v Španielsku. Matka takisto uvádza, že v konaní predložila komunikáciu, z ktorej vyplýva, že sťažovateľ 2 bol voči nej slovne agresívny a dopúšťal sa voči nej a maloleťému psychického násillia. Ďalej upozorňuje na to, že so sťažovateľom 2 uzavrela v novembri 2023 na španielskom súde dohodu, ktorej súčasťou je spôsob výkonu jeho rodičovských práv a povinností k maloleťému s tým, že sťažovateľ 2 akceptoval skutočnosť, že svoj kontakt s maloleťým bude realizovať na Slovensku. Tým podľa nej akceptoval obvyklý pobyt maloleťého na Slovensku. Sťažovateľ 2 mal zároveň v návratovom konaní sám ponúknuť opatrenia na zabezpečenie návratu dieťaťa, prípadne ponúknuť matke pomoc pri sťahovaní sa a zabezpečení podmienok na život v Španielsku. K obvyklému pobytu uvádza, že v čase, keď sťažovateľ 2 podal návrh na nariadenie návratu maloleťého do Španielska, sám niekoľko mesiacov žil na Slovensku. Preto maloleťého zo Španielska na Slovensko nepremiestnila, ale prišla s ním za sťažovateľom 2 na Slovensko, čím mu umožnila pravidelný a častý kontakt s maloleťým.

IV.

13. Namietaný zásah do súkromného a rodinného života sťažovateľov podľa čl. 19 ods. 2 ústavy je nutné posudzovať spolu s možným zásahom do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru v nadväznosti na judikatúru ESLP, ktorá sa osobitne zaoberá čl. písm. b) Haagskemu dohovoru. Túto judikatúru následne prevzal aj ústavný súd (IV. ÚS 100/2014), pričom jej závery interpretoval tak, že vo veciach rodičovských únosov sa čoraz častejšie prejavuje názor, že návrat dieťaťa nemá byť v prípadoch, keď je Haagsky dohovor aplikovateľný, nariadený automaticky alebo mechanicky a najlepší záujem dieťaťa musí byť posudzovaný v každom jednotlivom prípade a závisí od škály individuálnych okolností, konkrétne od veku a stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo absencie rodičov, okolia a skúseností. Z procesného hľadiska má národný orgán konať na základe úplného preskúmania celkovej rodinnej situácie a faktorov materiálnej, emocionálnej, zdravotnej, psychologickkej a podobnej povahy. V tejto súvislosti ústavný súd odkázal na rozsudok ESLP (Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku zo 6. 7. 2010 o sťažnosti č. 41615/07), z ktorého vyvodil, že ESLP vyžaduje preskúmanie najlepšieho záujmu dieťaťa v širšom kontexte ako len vo vzťahu k posúdeniu, či nie sú dané okolnosti podľa čl. 13 a čl. 20 Haagskeho dohovoru, teda výnimky z povinnosti nariadiť návrat (obdobne I. ÚS 298/2018).

14. Uvedený názor je však potrebné doplniť o vývoj judikatúry ESLP, a to najmä s ohľadom na to, že dochádza k rozširovaniu výnimiek z nariadenia návratu maloletého, hoci judikatúra ESLP smeruje k ich reštrikcii. Rozširovanie dôvodov na nenariadenie návratu bez jasne vymedzenej hranice, keď sa len vychádza „z potreby širšieho kontextu“, môže viesť k rozporu s Haagskym dohovorom. Osobitne s ohľadom na to, že krajský súd vo svojom rozhodnutí na žiadnu konkretizovanú aktuálnu judikatúru ESLP neodkazuje, treba uviesť, že z rozsudku ESLP vo veci X. proti Lotyšsku (sťažnosť č. 27853/09) vyplýva, že dohovor a Haagsky dohovor treba vykladať vo vzájomnom súlade, pričom rozhodujúcim faktorom je najlepší záujem dieťaťa. Pri posudzovaní žiadostí o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru sa musí najlepší záujem dieťaťa posudzovať s ohľadom na výnimky stanovené v čl. 12, čl. 13 písm. a) a b) a čl. 20. ESLP ďalej objasnil, že jeho záver v bode 139 rozsudku Neulinger a Shuruk proti Švajčiarsku, podľa ktorého sú „vnútroštátne súdy povinné pri posudzovaní žiadosti o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru dôkladne preskúmať rodinnú situáciu a celý rad ďalších faktorov“, nie je sám osebe zásadou uplatňovania Haagskeho dohovoru (bod 105). ESLP upresnil, že vzájomne súladný výklad dohovoru a Haagskeho dohovoru sa dosiahne za splnenia dvoch predpokladov.

15. Po prvé, faktory, ktoré môžu odôvodniť uplatnenie výnimiek z pravidla návratu dieťaťa podľa čl. 12 a čl. 13 písm. a) a b) a čl. 20 Haagskeho dohovoru, budú súdmi dôkladne zvážené, a to najmä vtedy, ak na ne upozorní niektorý z účastníkov konania. Súdy zároveň musia o týchto skutočnostiach rozhodnúť a svoje rozhodnutie dostatočne odôvodniť. Druhý predpoklad je, že tieto faktory musia byť posúdené vo svetle čl. 8 dohovoru, ktorý ukladá súdu rozhodujúcemu o žiadosti o návrat dieťaťa podľa Haagskeho dohovoru špecifickú procesnú povinnosť posúdiť obhájitelné tvrdenie, že dieťaťu po návrate hrozí vážna ujma. Preto musí byť rozhodnutie konkrétne zdôvodnené. ESLP tiež pripomenul, že výnimky z pravidla návratu treba vykladať striktné. Súdy sa musia zároveň presvedčiť o tom, že v krajine návratu sú skutočne k dispozícii zodpovedajúce záruky a že v prípade, že je im známa existencia rizika, boli prijaté ochranné opatrenia.

16. Obdobný prípad ako vec sťažovateľov bol posudzovaný v rozsudku ESLP K. J. proti Poľsku, (sťažnosť č. 30813/14), ktorý sa týkal sťažnosti otca, ktorý spolu s matkou a dieťaťom do veku jeho dvoch rokov žil v Spojenom kráľovstve a po presťahovaní matky s dieťaťom do Poľska na poľských súdoch neúspešne žiadal o návrat dieťaťa do Spojeného kráľovstva. ESLP rozhodol, že došlo k porušeniu pozitívnych záväzkov štátu podľa čl. 8 dohovoru, a stanovil, že matka namiesto toho, aby zdôvodnila konkrétne riziká pre dcéru v prípade jej návratu do Spojeného kráľovstva, uviedla len rozpad svojho manželstva a svoje obavy, že dieťaťu nebude umožnené opustiť Spojené kráľovstvo. Poľské súdy však podľa ESLP nesprávne uznali jej dôvody za dostatočne presvedčivé na to, aby dospeli k záveru, že návrat dieťaťa do Spojeného kráľovstva či už s matkou, alebo bez nej bude viesť k neznesiteľnej situácii maloletej. Vnútroštátny súd tak má v prípade posudzovania splnenia pozitívnych záväzkov vyplývajúcich z čl. 8 dohovoru (X. proti Lotyšsku, bod 95 a K. J. proti Poľsku, bod 57) povinnosť posúdiť, či bola dodržaná spravodlivá rovnováha medzi záujmami dieťaťa a každého z rodičov.

17. V prípade sťažovateľov tomu tak nebolo, keď krajský súd selektívnym spôsobom posudzoval záujmy matky vrátane naplnenia jej materiálnych a ďalších potrieb po návrate dieťaťa do Španielska. Posúdenie záujmov otca a jeho vzťahu k maloletému v odôvodnení krajského súdu úplne absentuje. Rovnako tak v odôvodnení nie je oddelené, čo krajský súd považuje za najlepší záujem maloletého a čo je záujmom matky. Ďalej krajský súd uvádza, že v útlom veku po narodení

dieťaťa je najbližším rodinným prostredím prostredie, v ktorom žije matka. S takýmto stereotypným a zovšeobecňujúcim záverom nemožno súhlasiť. Pokiaľ by tomu tak bolo, zodpovedala by tomu aj právna úprava, ktorá by do určitého veku stotožňovala najlepší záujem dieťaťa so životom v prostredí matky. Nie je však možné vylúčiť situácie, kedy bude v najlepšom záujme dieťaťa, aj v útlom veku, žiť v prostredí otca, prípadne v inom vhodnom prostredí, pokiaľ by bolo preukázané, že nie je vhodné, aby bolo dieťa s matkou alebo v jej rodinnom prostredí. Okrem toho len ťažko možno dospieť k záveru, že maloletý je v útlom veku. Z uznesenia krajského súdu ďalej nie je zrejmý vlastný názor maloletého. Je len zjavné, že matka je pre maloletého primárna osoba, na ktorú sa obracia a s ktorej názorom má tendenciu súhlasiť. Krajský súd sám uvádza, že maloletý nemá preferenciu medzi Slovenskom a Španielskom. Nie však maloletý sťažovateľ, ale jeho matka preferuje žiť na Slovensku.

18. Následne krajský súd uvádza, že mestský súd sa dostatočne nevysporiadal s hrozbou psychickej ujmy maloletého pri návrate do Španielska bez matky. S uvedenou ujmu sa však vôbec nevysporiadal ani krajský súd, hoci sám zmenil rozhodnutie mestského súdu. Krajský súd sa tak dopustil rovnakého a pre rozhodnutie relevantného argumentačného nedostatku, aký sám vyčíta mestskému súdu. K tomu treba uviesť, že úlohou oboch súdov bolo posúdiť a náležite odôvodniť obhájitelné tvrdenie, že v prípade návratu dieťaťa hrozí vážna ujma ako nevyhnutná a len striktné vyložiteľná výnimka z pravidla bezodkladného návratu. Krajský súd však hrozbu vážnej psychickej ujmy viaže len na odlúčenie maloletého od matky, ku ktorému v prípade návratu vôbec nemusí dôjsť. To je v rozpore s cieľom čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru (bližšie Pérez-Vera, E. Rapport explicatif, str. 461 – 462, dostupné na <https://assets.hcch.net/docs/>) a na to nadväzujúcou judikatúrou ESLP, podľa ktorej ujma podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru nemôže vzniknúť výlučne z odlúčenia dieťaťa od rodiča zodpovedného za neoprávnené premiestnenie (K. J. proti Poľsku, bod 67, G.S. proti Gruzínsku, sťažnosť č. 2361/13, bod 56). Navyše, tento záver krajský súd nijak nerozvádza a ďalej len zdôrazňuje vôľu matky zostať na Slovensku a jej neverifikované majetkové a pracovné ťažkosti pri návrate do Španielska.

19. Závery nálezu sp. zn. IV. ÚS 100/2014 v spojení s judikatúrou ESLP boli použité nesprávne selektívne a v rozpore s cieľom Haagskeho dohovoru. Problematický je najmä pojem širšieho kontextu, ktorý krajský súd nekriticky prevzal a neprímerane ním rozšíril dôvod zakladajúci výnimku z nariadenia návrhu do krajiny obvyklého pobytu. Krajský súd tak vo veci sťažovateľov opomenul zhodnotiť záujmy všetkých dotknutých strán, keď sa venoval len záujmom matky, ktoré stotožňoval so záujmami dieťaťa. Úplne absentovalo posúdenie záujmov otca a verejného poriadku (X. proti Lotyšsku, bod 95). Následne absentovalo vyváženie uvedených záujmov medzi sebou, a to v priamom rozpore s judikatúrou ESLP, ktorú krajský súd sám uvádza. Treba zdôrazniť, že judikatúru ESLP a ústavného súdu je potrebné používať na konkrétny prípad v ich celosti. Práve čiastkový pohľad môže viesť k opačnému výsledku než k tomu, ktorý zamýšľa právna úprava. Preto došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľov podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru.

20. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia má podať jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (I. ÚS 218/2019). Tak tomu vo veci sťažovateľov nebolo. Rozhodnutie krajského súdu je preto z už uvedených dôvodov nedostatočne odôvodnené. Krajský súd síce uviedol judikatúru ESLP a z nej vyplývajúce zásady, avšak pri ich použití na konkrétny prípad nesprávne selektoval dôvody, ktoré mali byť

rozhodné pre záver o nenariadení návratu maloletého. Preto došlo aj k porušeniu ústavných práv sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

21. Ústavná sťažnosť je dôvodná. Preto jej bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené a vyslovené, že uznesením krajského súdu došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľov, s tým, že uznesenie krajského súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie. V tomto konaní okrem záverov tohto nálezu bude nevyhnutné zohľadniť aj tvrdenia matky maloletého, ktoré zjavne smerujú k zohľadneniu iných aspektov Haagskeho dohovoru. Nebol dôvod priznať sťažovateľom finančné zadostučinenie. Jeho cieľom je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Zrušenie namietaného rozhodnutia postačuje na ochranu ústavných práv sťažovateľov, ktorá sa bude ďalej realizovať v konaní na krajskom súde.

V.

22. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľov odôvodňuje, aby im krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré im vznikli právnym zastúpením a ktorých výška 530,86 eur bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 208,67 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 12,52 eur) predstavuje 442,38 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 88,48 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2024

Robert Šorl
predseda senátu